

Fredagen den 22 Mars 1872.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 20 och protokollet för den 15 dennes.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, huruvida Kammaren, på sätt vid hållet talmanssammanträde öfverenskommits, behagade besluta att Onsdagen den 10 nästkommande April företaga val af tjugufyra valmän jemt sex suppleanter för utseende af Riksdagens Fullmäktige i Riksbanken och Riksgälds-kontoret tillika med deras suppleanter samt styrelseledamöter och suppleanter vid lånekontoren i Göteborg, Malmö och Wisby.

Svarades ja.

Vidare föreslog Herr Grefven och Talmannen, att Kammaren, i enlighet med hvad vid talmanssammanträdet jemväl öfverenskommits, skulle besluta att Lördagen den 6 nästinstundande April till afgörande företaga Bevillnings-Utskottets betänkande angående tullbevillningen, under förutsättning att samma betänkande dessförinnan blifvit hos Kammaren tvänne gånger bordlagdt; hvilket äfven bifölls.

Ytterligare hemställde Herr Grefven och Talmannen, att, såsom vid talmanssammanträdet äfvenledes öfverenskommits, Kammaren ville besluta, att Konstitutions-Utskottets memorial med förslag till ny Tryckfrihetsförordning skulle förekomma till behandling Onsdagen den 10 April, så vida detta memorial före nämnda dag blifvit två gånger lagdt på bordet och behandlingen af Bevillnings-Utskottets nyssnämnda betänkande dessförinnan vore avslutad.

Äfven härtill gaf Kammaren sitt samtycke.

Slutligen tillkännagaf Herr Grefven och Talmannen, attsammanträden

den hos båda Kamrarne komme att hållas Thorsdagen den 4 April, hvarvid alla de ärenden, med ofvannämnda tvänne undantag, som då vore andra gången bordlagda, skulle, i den mån tiden sådant medgäfvæ, till afgörande företagas.

Föredrogs ånyo och bifölls Lag-Utskottets den 16 och 18 dennes bordlagda utlåtande N:o 15, i anledning af väckt motion om ett tillägg till Kongl. förordningen den 16 Februari 1864, angående nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 16 och 18 dennes bordlagda utlåtande N:o 16, i anledning af väckt förslag om tillägg till 15 Kap. 2 § Rättegångs-balken i fråga om fullmäktigskap.

Friherre Raab, Adam: Man kan icke förneka, att det i vårt land förefinnes ett allmänt erkänt behof att erhålla advokater, till hvilka man kan vända sig med förtroende, men jag, som icke varit i tillfälle att rådföra mig med någon af Lag-Utskottets ledamöter eller några andra jurister, huru det föreslagna stadgandet skulle komma att förstås, föreställer mig möjligheten deraf att underdomstolarnæ skulle anse sig skyldiga att, i brist på bättre, tillförordna sådana personer, som kunde jemföras med våra nuvarande bränvinsadvokater. I likhet med de flesta personer, hvilka bo i Stockholm eller härstädes hafva affärer, har jag fått tillräcklig erfarenhet af att dessa processtillställare utgöra en verklig ohyra, och långt ifrån att man kunde hysa någon förhoppning att processernas antal skulle minska, tror jag att de skulle betydligt ökas, om vi finge några så beskaffade advokater anställda vid hvar och en af våra underdomstolar. Det har många gånger förundrat mig att hofrätterna med misshag ansett sådana unga jurister, som befattat sig med rättegångars utförande. Jag har försökt, icke allenast när jag sjelf haft rättstvister att utföra utan äfven vid ett tillfälle, då det gällde en utlänning, som på det mest skandalösa sätt blifvit här indragen i en process, att erhålla någon af de i Hofrätten tjenstgörande juristerne till rättegångsbiträde vid Rådstufvurätten, men detta har varit mig omöjligt, ty samtliga, hvilka jag tillfrågat, hafva svarat mig, att det skulle med misshag betraktas i Kongl. Hofrätten och kunna hindra deras framtida befordran, om de utförde rättegångar vid underrätt. Med afseende på det nyssnämnda målets beskaffenhet tvekade väl en och annan till en början, men vägrade slutligen att lemna sitt biträde. Jag hade föreställt mig, att det skulle hafva varit lyckligt, om Utskottet i sitt betänkande något vidrört den omständigheten, att det borde lända unga jurister här i landet, såsom annorstädes, till tjänst och befordran, om de utförde rättegångar, men i betänkandet antydes endast att domstolen bör söka få ärliga personer, om såda-

na finnas. Jag tror för min del att domstolarnes omdöme icke lär kunna blifva annat än att hvar och en som icke förlorat medborgerligt förtroende är en ärlig man.

Jag har blott velat uttala dessa mina farhågor mot det framställda förslaget och har icke något emot om det vinner Kongl. Maj:ts sanktion, blott man kunde komma till det resultat, att unga bildade män åtog sig advokatsvärfvet, så att det icke stannade, såsom hittills, i händerna på en så dålig korps, som vårt nuvarande advokatstånd. Jag vill dermed visst icke hafva sagt att alla äro sådana, ty det finnes några som förvärfvat aktning och förtroende och som visa att yrket i sig sjelf är lika aktningvärdt i vårt land som anorstädes, men jag tror att vi kommit på villovägar i afseende på användandet af personer.

Jag har icke något yrkande att framställa, men anhåller att i anledning af mina nu afgifna anmärkningar erhålla upplysningar af någon bland Lag-Utskottets ledamöter.

Herr von Koch: Jag begärde ordet med anledning af de anmärkningar, som den föregående talaren gjorde mot förslaget, men till följd af det slut, hvori han stannade, behöfver jag icke säga mycket. För min del tror jag, i motsats mot den ärade talaren, att det föreslagna stadgandet skulle blifva särdeles lämpligt just för att förekomma, att man helt och hållet måste sakna tillgång på fullmäktige att i en aflägsen ort utföra en rättegång. Jag har sjelf från min tjänstetid den erfarenhet att, då mina vänner frågade mig, till hvilken person i orterna de skulle vända sig, jag ofta fann mig i den bedröfliga belägenhet att icke kunna gifva dem anvisning på någon, enär stadsfiskalerna, till hvilka jag vanligen hänvisade, icke på alla orter voro till rättegångars utförande passande eller duglige.

Den fruktan, Friherre Raab uttalade, nemligen att domstolarne skulle förordna s. k. bränvinsadvokater, tror jag icke kan delas af någon som känner vår domarekorps och vet med hvilka ögon den betraktar bränvinsadvokaterne. Hvad angår den af samme ärade talare omnämnda motvilja hos våra öfverdomstolar mot att unga jurister uppträda såsom rättegångsombud, tror jag, att denna motvilja, om den finnes, hvilket jag icke känner, härleder sig från omsorg om de unga människens rykte och framtid, på det att de icke måtte sammanblandas med bränvinsadvokaterne; men jag tror att det skulle blifva en skarp skilnad emellan bränvinsadvokater och dem som domstolarne skull förordna.

Jag kan icke annat än anse det föreslagna stadgandet såsom en nyttig reform, för hvilken jag är Lag-Utskottet tacksam, och tillstyrker därför bifall.

Herr von Sydow: Den farhåga, som den förste talaren uttalade, att genom antagande af detta förslag man skulle kunna få legaliserade sakkörare af det slag, som hittills förekommit vid domstolarne och af allmänheten benämnts bränvinsadvokater, kan jag icke dela. Jag tror snarare, att man kunde befara, att domstolarne skulle fördrå alltför mycket af dem de skulle förordna till fullmäktige, så

att på grund deraf det åsyftade målet icke skulle uppnås; ty, såsom af den siste talaren antyddes, de s. k. bränvinsadvokaterne äro af domstolarne så detesterade, att jag är fullt förvissad om att icke någon enda som gjort sig känd för de dåliga egenskaper, hvilka utmärka nyssnämnda klass af sakförare, skall erhålla det ifrågavarande förtroendeuppdraget. Förslaget afser icke att införa ett advokatstånd i likhet med hvad som förekommer i flera andra länder. Det är blott det första steget för att komma till detta mål. Man kan derföre icke hoppas att befattningarne såsom allmänna fullmäktige genast komma att beklädas med jurister, hvaraf antalet dessutom för närvarande icke är tillräckligt stort för att fylla alla de platser, som genast skola besättas, men framdeles, då de fullmäktige hunnit förvärfa sig mera anseende och ekonomiskt oberoende, tror jag att vi få se jurister bekläda dessa platser. Jag anser, att genom antagande af detta förslag ett viktigt fastän litet steg i den rätta riktningen skulle tagas, och anhåller derföre om bifall dertill.

Öfverläggningen förklarades slutad och utlåtandet bifölls.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 16 och 18 dennes bordlagda utlåtande N:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till författning angående upphäfvande af 2 Kap. 5 och 6 §§ Giftermåls-balken samt förändrad lydelse af 13 Kap. 1 § Rättegångsbalken och 18 Kap. 5 § Strafflagen.

Herr Nordström: Den nådiga proposition, hvaröfver Lag-Utskottet afgifvit nu föredragna betänkande, vänder sig egentligen omkring fyra frågor: 1) upphäfvande af de i 5 och 6 §§ 2 Kap. Giftermålsbalken nu uppställda, på svägerlag grundade äktenskapshinder, 2) inskränkning af de i 1 § 13 Kap. Rättegångsbalken nu fastställda domarejäf, 3) inskränkning af vittnesjäfven enligt 7 § 17 Kap. Rättegångsbalken, 4) ändring af 5 § 18 Kap. Strafflagen, i fråga om ansvar för otukt emellan med hvarandra besvägrade personer. Den första frågan har vid tre föregående riksdagar förevarit, och då blifvit så omständligt debatterad, att det nu vore ändamålslost att ånyo upptaga den till granskning. Hvad de under *andra* och *tredje* punkterna omförmälda frågor åter angår, beröra de ämnen, som väl icke i och för sig befunnits tarfva ändring och rättelse, men kommit under revision i anseende till det samband, som i lagen mellan dem och frågorna om äktenskapshindren formelt eger rum; men just derför att sambandet här egentligen är formelt kan man på goda skäl anse, att en eller annan inskränkning i afseende å äktenskapshindren icke ovilkorligen påkallar inskränkning af domare- och vittnesjäfven: och skulle man äfven finna nödigt att inskränka vittnesjäfven i anseende till svårigheten i flera fall att för fullständig bevisning anskaffa lagligen ojäfviga vittnen, så följer ännu deraf icke, att äfven domarejäfven borde inskränkas. Jäfslagarne äro uttryck af det sedliga samhällets oeftergifliga och främsta anspråk på rättskipningen:

opartiskhet och sanning. Det ligger i den menliga sammanlefnadens natur, att de i första rummet skola hänföras till familjebanden och familjeförhållandena; men dessa band kunna — en lycklig och stadgad erfarenhet under alla tider bekräftar det — blifva icke mindre mäktiga och starka, fastän de grundas på svågerlag, än om de grundas på skyldskap, och efter mitt omdöme skulle man ej med tillräcklig omsorg se rättvisans anspråk på opartiskhet tillgodo, om man bland domarejäfven uteslöte dem, som grundas på svågerlag å sidone, eller på andra svågerlaget.

För rättsordningens fasta upprätthållande inom samhället ligger det högsta vikt uppå, att menige mans förtroende till domarens opartiskhet förblifver orubbadt. Man känner nu, hvilka domarejäfven äro; man har blifvit med dem förtrogen och klagan öfver dem, såsom hinder för rättvisans snabba skipande, har icke försports; men i hög grad betänkligt skulle man utan tvifvel finna det, om framdeles domaren blefve berättigad att skipa lag emellan t. ex. på ena sidan sin broders enka eller sin hustrus stjufnoder eller sin stjuffaders enka, i hvars hus måhända domaren sjelf vuxit upp och njutit hennes modersvård, och på den andra en oskyld. Sjelfva skuggan af misstanke vore här redan vådlig och borde derfor undvikas. Härtill kommer dessutom, att, enligt den organisation af första instansen på landet, som hos oss ännu är gällande, domhufvanden är den ende verkligt lagkunnige i rätten, och derigenom den, på hvilken den positiva rättvisans skipande der hufvudsakligast beror.

För min tro, att domarejäfven, oberoende af hvad om de på svågerlag grundade äktenskapsbindren må beslutas, borde förblifva orubbade, får jag till stöd åberopa äfven det utlåtande, Högsta domstolen, enligt dess den Kongl. propositionen åtföljande protokoll, i ärendet afgifvit, och hvaraf inhemtas, att bland de sju ledamöter, som deruti tagit del, sex haft mycket allvarliga erinringar, särskildt hvad frågan om domarejäfven angår, att mot förslaget uppställa — erinringar, af hvilka jag förutsätter, att en hvar af denna Kammares ärade ledamöter tagit kännedom; och hemställer jag, på grund af allt detta, om återremiss af ärendet till förnyad pröfning, särskildt med afseende på domarejäfven, hvilka i alla händelser borde förblifva sådana de nu äro, äfven om någon inskränkning af vittnesjäfven skulle finnas vara ondviktig, hvilket jag dock för min del icke tror.

Herr von Sydow: De anmärkingar som af den föregående talaren blifvit gjorda mot det föreliggande förslaget hafva i Lag-Utskottet varit under öfvervägande, men man har der funnit, att de framställda betänkligheterna mot detsamma borde vika för det goda förslaget innehåller. Jag får fästa uppmärksamheten derpå att de jäf, som äro ifrågasatta att utgå ur lagen, äro de som omnämnas i 6 § af 2 Kap. Giftermåls-balken. Det heter der: "Ej eller må man i andra svågerlaget, utan att Konungen dertill gifver lof, äktenskap bygga med sin hustrus stjufnoder eller sin stjuffaders enka, ej eller med sin döda dotters mans enka eller med sin stjufs sons eller stjufs sons sons enka." Sälunda är det icke, såsom den siste talaren an-

märkte, jäfsförhållandet mellan stjuffader och stjufson utan emellan man och hustruns stjuffföräldrar eller stjufbarn som enligt lagförslaget skulle upphöra. I det allmänna föreställningssättet existerar och föga eller ingen frändskap i de leder som äro omnämnda i 6 §; och skulle något sådant förhållande emellan en man och hans hustrus stjuffföräldrar ega rum att det borde utgöra jäf för honom såsom vittne eller domare, grundar det sig icke på något skyldskapsförhållande dem emellan, utan på den omständigheten att domarens eller vittnets hustru blifvit uppfostrad af stjuffföräldrarna. Då nu lagen icke anser det såsom något jäf att den ene står i förhållande af fosterbarn till den andra, synes mig den föreslagna förändringen stå i full konsekvens dermed. I allmänhet har man också ansett det vara nyttigt att i någon mån inskränka de i nu gällande lag stadgade jäf, hvarigenom särskildt, med afseende å vittnen, svårigheter uppstå att åstadkomma bevisning och jag tror äfven att det kunde vara nyttigt att inskränka domarejäfven, hvilka ofta framkalla stora kostnader för parterna.

På dessa skäl och på grund jemväl af hvad som förut blifvit i ämnet anfördt af Herr Justitie-statsministern och Justitierådet Qvensel, får jag anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Nordström: Om man i jäfsförhållandena blott ser formela frågor, må det visserligen erkännas, att i lag förbud ej förekommer för domare att döma öfver sitt fosterbarns rätt eller handlingar; men går man till grunden för de jäf, som från skyldskap eller svågerlag uppkomma, och dervid tillika erinrar sig, att domaren i lag är förbjuden att döma i mål, som röra hans stjufbarn, kan lagens tystnad i fråga om fosterbarn i min tanke ej betraktas annorlunda, än som ett förbiseende eller en glömska, som domaren sjelf, erkännande ojäfvighetens betydelse för det allmänna rättsmedvetandet, på ett eller annat sätt i särskilda fall väl kan afhjälpa. Det är ej svågerlag eller skyldskap endast såsom sådant, eller såsom ett formelt faktum, utan egentligen sjelfva *grunden* för jäfvet, man bör taga i öfvervägande, då man vill bedöma jäfsförhållandenas betydelse och pröfva, huruvida inskränkning eller ändring af hvad derom nu är stadgad med skäl må kunna vidtagas; och vid en sådan pröfning af grunden, tror jag ej att man skall kunna förneka, att bland de på svågerlag, enligt 5 och 6 §§. 2 Kap. Giftermåls-balken, grundade jäfsförhållandena, flera äro af den ömtåliga natur, att de med fullt skäl framdeles så väl som hittills böra förblifva vid full kraft.

Man kan ej bestrida att ju icke Lag-komitén och Lag-beredningen vid utarbetande af de nya förslagen till vår positiva rätt sökte att gå i liberalitet så långt som möjligt; men i afseende å domarejäf funno de sig dock ej kunna gå så långt, som nu förevarande förslag, hvilket ej heller Högsta domstolen, enligt dess i ämnet afgifna utlåtande, funnit sig kunna till antagande tillstyrka, och båda de förstnämnda hafva föreslagit följande stadgande: "I rätt nedstigande eller uppstigande led af andra svågerlaget vare för jäf räknadt, att saken, hvaröfver man skall domare vara eller i nämnd sitta, rör någon af hustrus stjuffföräldrar eller stjufbarn, make åt någon af egna stjuf-

föräldrar, eller make åt eget stjufbarn.“ För min del skulle jag särskildt mycket beklaga, om man, med den organisation af domstolarne på landet, som ännu eger rum, nu skulle finna det lämpligt att inskränka de nu gällande domarejäfven, som dessutom i följd af seklers inverkan äro så nära förbundna med menige mans rättsmedvetande.

Herr Westman: På samma gång jag villigt erkänner att skäl icke finnes till bibehållande af de i 2 Kap. 5 och 6 §§ Giftermålsbalken stadgade, på der omförmälda svägerlagsförhållanden grundade äktenskapsförbud, eller af de stadganden, som i fråga om jäf emot vittnen, i berörda afseende förekomma i 17 Kap. 7 § Rättegångsbalken, måste jag likväl förena mig med den siste ärade talaren uti hans anmärkningar mot den föreslagna inskränkningen i fråga om jäf mot domare. Jag vill blott såsom exempel på följderna af de föreslagna stadgandena fästa uppmärksamheten på, att det skulle kunna inträffa att jag såsom domare tvingades att döma uti ett äktenskapsskilnadsmål rörande min hustrus stjuvföräldrar; och jag tycker för min del att det vore hårdt för domaren att sättas i ett sådant trångmål.

Jag vill derföre icke vara vidlyftig, utan förenar mig med Herr Nordström i hans yrkande om återremiss.

Herr von Koch: Jag måste medgifva, att min känsla uppreser sig emot det tillstyrkta borttagandet af domarejäfven. Jag tror icke att, när en dylik kasus inträffar, det är så viktigt att bespara besvär och kostnad vid förordnande för en särskild domare, som det är angeläget att icke någon domare må komma i den belägenhet att han icke anser sig kunna jäfva sig, men deremot skulle kunna misstänkas för att, huru opartisk han än söker vara, vilja döma till förmån för den ena parten, såsom förhållandet skulle kunna blifva, om han skall döma i ett mål deri hans hustrus stjufmöder, som uppfostat hans hustru, är invecklade. Man måste nog åkta sig för att hos allmänheten väcka någon misstanke om partiskhet hos domarekorpsen. Lika gerna som jag vill taga bort jäfven mot vittnen, emedan detta kan vara för bevisnings åstadkommande nödvändigt — såsom ett ordspråk säger: man tager icke med sig vittnen då man går att stjäla — lika varsam tror jag man bör vara, när det är fråga om inskränkning af jäf mot domare. Vid det förhållande att 6 bland 7 af Högsta domstolens ledamöter haft betänkligheter mot förslaget, tror jag ock att ärendet kunde förtjena en närmare pröfning, förrän det afgjordes, samt att en återremiss borde beslutas i den syftning, att de domarejäf som varit ifrågasatta att nu utgå skulle i lagen bibehållas.

Herr von Sydow: Med anledning af de två sista talarnes anmärkningar ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att det icke förefaller mig vara mera olämpligt att en domare sätter sig att döma öfver sin hustrus stjuvfäder eller stjufmöder än att han, såsom förhållandet nu är, eger att döma öfver sina fosterföräldrar eller öfver personer till hvilka han står i det mest intima vänskapsförhållande.

När han icke får förklara sig jäfvig i detta fall synes det mig vara konsekvent att han icke får göra det i det andra.

Jag förnyar min anhållan om bifall.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande utlåtandet, dels återremiss deraf och dels afslag derå, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Efter föredragning af Bevillnings-Utskottets den 20 dennes bordlagda memorial N:o 6, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes stridiga beslut i fråga om det belopp, hvarmed personliga skyddsafgiften skall utgå; godkände Kammarerna den föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Bevillnings-Utskottets den 20 dennes bordlagda betänkande N:o 7, i anledning af väckt motion angående införande af bevillningstaxering i Norrbottens och Westerbottens läns lappmarker.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 20 dennes bordlagda memorial N:o 18, i anledning af Första Kammarernas återremiss af 1:sta punkten i Utskottets Utlåtande N:o 11, rörande förvaltningen af omyndigs egendom.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Första Kammarernas Tillfälliga Utskotts den 20 dennes bordlagda betänkanden:

N:o 2, angående vilkoren för försäljning, till förtäring på stället, af vin, öl, kaffe m. m.; och

N:o 3, i anledning af Herr C. A. Jönssons motion (N:o 36) angående enkesäten i Hallands och Bohus län.

Anmaldes och bordlades Stats-Utskottets nedannämnda memorial och utlåtande, nemligen:

N:o 39, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Stats-Utskottets utlåtande N:o

12, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel;

N:o 40, rörande erhållen återremiss å Stats-Utskottets utlåtande N:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar, som utan bidrag af allmänna medel utföras;

N:o 41, rörande Kamrarnes skiljaktiga beslut angående Stats-Utskottets utlåtande N:o 27, i anledning af väckt motion om beviljande af anslag för upprensning af åtskilliga vattendrag i Norrbottens län;

N:o 42, i anledning af väckt motion om restitution af stämpelpappersmedel, erlagda för en stadsmäklarefullmakt;

Lag-Utskottets utlåtande N:o 19, i anledning af väckt motion om upphörande af främmande trosbekännares skyldighet att deltaga i aflöning och underhåll af svenska statskyrkoförsamlingarnes presterkap och kyrkliga inrättningar;

Andra Kammarens protokollsutdrag N:o 134, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 21, i fråga om anhållan till Kongl. Maj:t derom, att ledigblifvande tjänster inom stats-departementens expeditioner och de förvaltande embetsverken icke måtte annorledes än på förordnanden återbesättas.

Herr vice Talmannen: Jag hemställer vördsamt att Kammarren måtte besluta, att de i dag första gången bordlagda ärenden upptagas på föredragningslistan till nästkommande plenum, för att då kunna andra gången bordläggas.

Denna hemställan bifölls.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets forslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 5, angående ändring i 20 Kap. 11 § Strafflagen.

Kammaren åtskiljdes kl. 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.
